

KJAK

Ársins ítróttanavn

Suni Merkistein

Ikki var tað í mínum tonk-um, at ein tilnevning til ársins ítróttanavn í Føroyum í samband við eina undirhaldssending í Kringvarpinum á nýggjárinum skuldi enda sum stórmál í Degi og Viku.

Eitt er, at onkur gevur ilt av sær á sosialum miðlum, um hví hesin ella hasin ikki er í uppskoti heldur enn onkur av teimum, sum dómsnevndin, ið eg sjálvur var partur av, hevði innstillað. Einkí forgjört er í einum lívligum orðaskifti, sama um tað, ið kjakast verður um, kann tykjast at hava lítið upp á seg. Men at tilnevningin hjá hesi góðu dómsnevnd er so áhugaverd, at hon nú gongur sum framhaldssøga í Degi og Viku, vildi eg forsvorið.

Starsvfelagin Høgni Mohr tykist at halda, at havrøðarin Livar Nysted hevur verið fyri vanbýti, tá

ið dómsnevndin gjørdi sína innstilling. Sama heldur Livar Nysted sjálvur. Leitað hevur verið í Havn eftir ÍSF-forsetanum, sum eisini sat í nú illa gitnu dómsnevndini, men vágbingurin og hvannasundsmaðurin komu á stongdar dyr í ÍSF-húsinum í Gundadali.

2. akt av sama harmleiki var á skránni í kvøld. Víst varð á, at tá ið Ovi Joensen og Sigurð Lamhauge hava vunnið støðu sum avreks-kappar, so fær tað ikki verið annað enn ein háðan móti Livari Nysted, at hann ikki er í uppskoti til heiðurin sum ársins ítróttafólk í Føroyum. Ítróttakvinna við venjararoyndum, ið tíðindamaðurin hitti á Tórsbreyt, helt eisini, at her var órættur framdur móti forsmádda sjógarpinum úr Hvannasundi.

Næsta stigið hjá tíðindamanninum í hesum harmleiki verður kanska at søkja um innlit í málsviðgerðina hjá dómsnevndini, ella hvussu? Eg bíði spentur mána-kvøldið.

ÍSF-forsetin hevur einki viljað sagt um málið í fjølmiðlunum, og hví skal hann tað? Dómsnevndin hevur gjørt sína tilnevning og hevur grundgivið fyri henni.

At fara at grundgeva fyri hvørjum frávali hevði verið høpisleyst. Men nú málið er skúmað so upp, havi eg kortini hug at gera nakrar fáar viðmerkingar.

Teir, ið skipaðu fyri nýggj-árssendingini, heittu á okkum fyra, Petur Elias Petersen, ÍSF-forseta, Sølva Reinert Hansen, føroyskan lim í altjóða oyggjaleikanevndini, Sigruna Mikkelsen, fyrrverandi ítróttafólk og venjari, og undirritaða, sum umboð fyri ítróttamiðlarnar, at tilnevna fimm nøvn til atkvøðugreiðslu um ársins ítróttafólk í Føroyum 2013.

Kriterini høvdu fyrireikararnir orðað so:

Tey innstillaðu skuldu antin hava:
- *gjørt vart við seg í síni ítróttagrein á altjóða stigi*
- *gjørt vart við seg í síni ítróttagrein*
- *gjørt vart við seg í góðum liðavriki*
- *gjørt stór framstig í síni ítróttagrein*
- *skapt frambrot í ítróttinum*

Vit hittust á fundi í ÍSF-húsinum í døgnum millum jóla og nýggjárs. Har samdust vit um tilnevningina. Fleiri onnur nøvn enn tey

tilnevndu vóru rímiligt eisini umrødd, men tá ið til stykkis kom, vóru vit kortini ógvuliga samd.

Viðvíkjandi atfinningunum móti dómsnevndini, sum ikki hevði Livar Nysted í uppskoti, havi eg sjálvur hesar viðmerkingar:

Við allari virðing fyri tí, sum Livar og hansara menn hava útint á sjónum, so haldi eg tað vera umráðandi at gera greitt, at tingini mugu ikki koma í bland. Í mínum huga var okkara uppgáva at finna tey, sum hava fingið bestu úrslitini í skipaðum ítróttarkappingum millum mótstøðufólk, ið kappast á jøvnum føti.

Havrógvingin hjá Livari er nakað annað. Hann er ikki í kapping móti øðrum, mest móti sær sjálvum. Hann og hinir eru víkingar, sum bjóða frumkreftunum av. Er nakar kappingarneyti, so eru tað aðrir, sum hava roynt seg á sama teini fyrr. Fari eg skeivur, tá eg haldi, at skalt tú vinna á øðrum í slíkari kapping, er umráðandi, at byrurin eisini er tær blíður, so at vánalig veðurlíkindi ella annar mótburður, sum aðrir kanska hava kent sviðan av, ikki leggur tær meinbogar í vegin? Eg veit einki um, at Livar og hansara garpar hava

verið hepnari á sínari ferð enn aðrir, men ivin kann gera sítt til at máá støðið undan fyritreytunum fyri at veita hesum slagnum av ítrótti gildi sum kappingarítrótt á jøvnum føti við tær meira klassisku ítróttagreinarnar.

At Livar og hansara menn hava framt eitt roysni eri eg ivaleysur um. Men at sammeta Livar við eitt nú Pál Joensen er eftir mínum tykki høpisleyst, tí tað er hvørt sítt. Annað er meira hevdvunnin ítróttur, ið grundaður er á úrslit, avrik og met, ið kunnu vigast og mástast og samanberast, hitt er heldur eitt ódefinertbart roysni, útint undir primitivum umstøðum við ongum veruligum kappingarneytum ella tíansheldur eftir neyvnt ásettum kappingarreglum.

Skal havrógving javnsetast við meira skipaðan kappingarítrótt, tá er so nógv annað, ið eisini má undir sjóneykuna, um eitt ársins ítróttanavn aftur skal kjóast. Tí hvat við teimum, sum eftir einum ári stríða seg upp á hvønn fjallatind í Føroyum - onkur við insulinpumpu? Fyri ikki at tala um tey, sum herja á hægstu fjøll úti í heimi? Ella pensjónistar, sum renna marathon? Alt er relativt.

Sjálvt um kappingarneytin ikki er nakar annar enn tú sjálvur.

Í mínum huga eiga tey at tilnevast, sum hava heilt ítøkilig úrslit at vísa á; eitt meistaraheiti, eitt gullheiðursmerki, eitt met, ein stórmeistararnorm, o.s.fr. Sovorðið, sum tey hava vunnið í harðari kapping á jøvnum føti við aðrar harðar kappingarneytar. Soleiðis má tað vera. Annars verður tað for diffust eftir mínum tykki.

Livar Nysted er vónsvikin. Eg skilji hann upp á ein máta. Men eftir mínum tykki eru eisini aðrir, sum hava líka góðan rætt at vera vónsviknir. T.d. hondbóltsspælarin Jóhan á Plógv ella svimjarin Magnus Jákupsson. Og kanska onnur við teimum. Men okkara tilnevning er eingin ævigur sannleiki, bara ein tilnevning, sum fyra fólk í einari hissini settari dómsnevnd samdust um.

Eitt kenni eg meg tó fullvísan í, og tað er, at vinnarin var tann einasti rætti. Vit hava nógv dugnalig ítróttafólk, men bara eitt, sum er í heimsflokki.

Hvar eru kritisku spurningarnir?

Maria N. Garðsá

Troyttandi! Tað er troyttandi, at Kringvarpið ferð eftir ferð kemur so illa frá stóru uppgávuni at bera óheftan tíðindaflutning. Nýggjárs-aftan var sendingin "Árið, ið fór - aktuelt" á skránni. Ein í nógvar mátar fín sending, har tvey garvað fjølmiðlafólk vóru gestir hjá einum verti, sum ikki er minni royndur. Tá uppskotið um samkynt hjúnalag var frammi, tóktist panelið í allar mátar samt, tá sagt varð nakað soleiðis, at "tað snýr seg um at avmarka rættin hjá ávísum fólki", "nøkur vilja gera av, hvussu onnur skulu liva" og síðst,

men ikki minst, at "tey vilja teimum bara tað besta". Slíkar viðmerkingar eru einsíðugar og gera, at eitt álvarsmál verður drigið niður á eitt lágt støði. Tað kann tykjast, sum fjølmiðlafólkini sleppa sínum fakliga stoltleika og gloyma seg burtur í sínum persónliga hugburði.

Nú er tað ikki fyrstu ferð, at júst hetta mál verður lýst einsíðugt í Kringvarpinum. Tískil er tað heldur ikki løgið, at rákið er broytt so skjótt, og at LGBT við eini Gallupkanning í apríl 2013 kundi siga frá, at 68% av Føroya fólki taka undir við, at tvey av sama kyni skulu kunna gifta seg borgarliga.

Í málinum um samkynt parlag hevur verið langt ímillum kritisku spurningarnar frá Kringvarpinum - okkara lógarbundnu og alment figgjaðu public service støð.

Eitt er, at politikarar leggja fram eitt lógaruppskot um eitt mál, sum teir brenna

fyri.

Soleiðis eigur tað at vera. Men tað er álvarsamt, at Kringvarpið hevur givið uppskotsstíllarunum og fortalarunum so lítið mót-spæl. Áhugi tykist ikki vera í fjølmiðlaheiminum fyri, hvørji langtíðar árinini verða fyri okkara samfelag, um eitt slíkt uppskot kemur ígjøgnum. Hvørja ávirkan hevur tað, tá vit eftir stuttari tíð, og uttan støði í nøkrum vísindaligum samanhangi yvirhøvur, ætla at gera eitt stórt og kollveltandi inntriv í tað, sum í øldir, ja ártúsundir hevur verið grundsúlan í samfelagnum? Hetta eru spurningar, ið áttu at verið settir, og eitt mál, ið eigur at verða kannað út í æsir.

Tá fjølmiðlafólk vísa á, at tey eru professionell, og tí sjálvsagt eisini óheft í sínum arbeiði, so haldi eg, at tað er ein orsök til at vera á varðhaldi. Tí sjálvsagt er eitt fjølmiðlafólk onkursvegna ávirkað av síni persónligu

hugsjónarligu støðu, síni egnu heimsmynd, eisini í sínum arbeiði. Tá talan er um politisk og ikki minst etisk mál, hevur tað serliga stóran týðning, at persónligi hugburðurin ikki litar viðgerðina av málinum. Miðlafólk skulu tá veruliga vera sjálvkritisk, veruliga brynja seg, og tað sakni eg í hesum máli.

Tí er tað eisini, at Kringvarpið hoppar oman í Løgtingið, tá LGBT handar tinglimunum nakrar - eitt sindur gamlar - barnabøkur, og tí fær ein amerikanskur ambassadørur stóra rúmd í Degi og Viku at tosa um samkynd, hóast hann var í landinum í øðrum ørindum. Kanska man kann kalla tað "happening-journalistik", sum Kringvarpið tykist vera upptikið av. Tíðinda-flutningur, har fjølmiðlafólk glaðbeint og ókritiskt renna hagar, ið tað er skeg og in at vera.

Rákið vendir nú tann

vegin, at um tú ikki tekur undir við samkyntum hjúnalagi, so ert tú intolerantur, tí ein lítil, men hart rópandi fjøld, við sínum retorikki um diskriminering, kærleika og javnrættindi hevur køvt sunna kritiska og logiska tankagongd. Hvør vil ikki vera rúmligur, elska sín næsta, ja, vera tolerantur? Og júst hetta háðaða - og eftir hondini avsporaða - stempul at vera "intolerantur", vil fjøldin av Føroya fólki ikki hava sitandi á sær.

Ein orðing sum t.d.: "at samkyndum verður noktaður rætturin til hjúnalag" er søguliga og sakliga ikki røtt. Søguliga sæð og fyri tey flestu í heiminum er hjúnalagið, pr. definition fyri mann og kvinnu. Tá so Kringvarpið og onnur fjølmiðlafólk tosa um at "útiþýsa" og at "forða rættin", brúka tey somu vendingar og sama retorik sum fortalararnir, og tá hava tey valt síðu. At kalla tað vantandi javnstøðu og

diskriminación, at samkynt pør ikki kunnu verða vígd, er ósakligur retorikkur, tá hann er best. Men ein retorikkur, sum hevur virkað væl. Hann virkar bara ikki so væl, tá vit siga, at tað er diskriminación, at smábørn ikki hava valrætt, ella at ein maður ikki sleppur á kvinnulandsliðið í fót bólti.

Í Danmark hevur í politiska landslagnum verið róð fram undir, at systkina- og fleirgifta eiga at kunna lata seg gera. Eitt kjak, ið enn ikki er komið higar, men sum við tí retorikki, sum hevur verið brúktur, lættliga verður eitt av næstu mørkunum, ið kunnu verða flutt.

Tað skortar ikki við dirvi og kritiskum journalistikki, tá talan hevur verið um førða politikkin, tað verið seg flatskatt, tunlar, pensjónsviðurskifti v.m.. Sama dirvi og kritisku viðmerkingar eru neyðugar í málinum um samkynt hjúnalag.